

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Міжрегіональний центр професійної перепідготовки
звільнених у запас військовослужбовців
м. Кривого Рогу Дніпропетровської області

**КОНЦЕПЦІЯ
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у запас
військовослужбовців м. Кривого Рогу Дніпропетровської області**

**при підготовці здобувачів освіти освітньо-професійного ступеню
«фаховий молодший бакалавр»**

**зі спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості»,
274 «Автомобільний транспорт» на 2021-2030 рр.**

Розглянуто, схвалено та затверджено
Педагогічною радою Міжрегіонального центру
професійної перепідготовки звільнених у запас
військовослужбовців
(протокол № 1 від 31 серпня 2021р.)

Голова Педагогічної ради, директор

Володимир БАЛАКІН

«31» серпня 2021р.



Введено в дію з 01.09.2021р.
наказом директора МЦППВ
від 01.09.2021р. №66

м. Кривий Ріг
2021

ВСТУП

Розробка та удосконалення концептуальних засад розвитку спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» на період з 2021 до 2030 року фактично здійснювалася із залученням широкого кола педагогічних працівників з обговоренням на засіданнях циклових комісій Центру. Основою цих засад є положення, викладені в указах Президента України, рішеннях Уряду щодо розвитку фахової передвищої освіти, відповідних державних та галузевих програмах, наказах та розпорядженнях Міністерства освіти і науки України, законів України «Про фахову передвищу освіту».

Визначені в Конституції України загальні положення розбудови громадянського суспільства України та пріоритети держави у сфері соціальної політики спрямовані на забезпечення розвитку демократичних суспільних відносин, виховання фізично та морально здорових громадян, формування творчої особистості, забезпечення доступу до освіти та культурних цінностей широким верствам населення.

Зрушення в соціумі, інформаційні нововведення, мобільність технічного та організаційного вдосконалення виробництва потребують створення новітнього інтелектуального потенціалу суспільства. Враховуючи ці фактори, підготовка майбутнього фахівця повинна бути націлена на всебічний розвиток особистості, задоволення її потреб, виховання громадянських і патріотичних якостей, забезпечення запитів суспільства та ринку праці у конкурентоспроможних, компетентних та відповідальних фахівцях.

Освіта на сучасному етапі має розглядатися як найважливіша складова науково-технічного та соціально-технічного стану держави, оскільки її науковий, технологічний та культурний розвиток забезпечується лише тоді, коли значна частина працездатного населення має якісний фаховий і культурно-освітній рівень. Звідси - значна увага до формування покоління людей, які мислять і діють по-новому. Інноваційний шлях розвитку суспільства можливо подолати лише за умов уваги до загального розвитку особистості, її комунікативних здібностей, самостійності в прийнятті рішень, критичності та культури мислення, формування інформаційних і соціальних навичок.

Досягнення оптимальної якості фахової підготовки зумовлено створенням системи якості, яка на рівні закладу фахової передвищої освіти забезпечувала б узгоджену реалізацію державних, суспільних і особистих інтересів.

Якість освіти у своїй основі передбачає якість підготовки абітурієнтів, що забезпечується виконанням як мінімум двох вимог, а саме: об'єктивністю, відкритістю в процесі формування контингенту здобувачів освіти, а також підвищення рівня поінформованості випускників закладів професійно-технічної освіти про заклади фахової передвищої освіти, умови прийому на навчання, створенням ефективної системи професійно-орієнтованої роботи для професійного самовизначення, обґрунтованого вибору професії, напряму підготовки з урахуванням здібностей, уподобань та інтересів особистості.

Сучасний розвиток суспільства вимагає подальшого вдосконалення системи підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів, виробництв різних галузей. Розвиток фахової підготовки передбачає створення такої системи освіти, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечує формування фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовувати професійну діяльність як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також потребу бути конкурентоспроможними на ринку праці.

З урахуванням цього, мета діяльності спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» за рахунок здобутих під час навчання широкого спектру когнітивних та практичних навичок, умінь розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності, творчо

підходити до вирішення виробничих проблем, вміти планувати, аналізувати, контролювати та оцінювати власну роботу та роботу інших осіб у спеціалізованому контексті, бути комунікативними, вміти працювати в команді у професійній сфері або у сфері навчання, вміти навчатись та перенавчатись. Це зумовлено сутністю державотворчого процесу, утвердженням України як демократичної суверенної держави. Формування та впровадження концепції фахової передвищої освіти, яка має стати основою підготовки молоді до активної і творчої діяльності в нових соціальних та культурних умовах держави.

Одне з основних місць в організації освітнього процесу посідає викладання соціально-гуманітарних дисциплін, вивчення яких покликане забезпечувати гуманістичну спрямованість освіти, сприяти формуванню творчого потенціалу майбутніх спеціалістів, оволодінню досягненнями української та світової культури, формуванню наукового підходу до гуманізації науки та освіти. У процесі навчально-виховної роботи викладачі соціально-гуманітарних дисциплін сприяють формуванню патріотичних почуттів, пробудженню національної свідомості, вдосконаленню морально-етичного виховання, поваги до загальнолюдських цінностей, політичної культури; усвідомлюють суперечливі процеси державотворення, причини криз та успіхів у всіх сферах життя суспільства.

Значні можливості щодо гуманітаризації освітнього процесу закладено в дисциплінах «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Історія України», «Культурологія», «Соціологія», «Основи філософських знань», «Основи правознавства», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)». За останні роки викладання цих дисциплін удосконалювалося відповідно до професійних потреб майбутнього фахівця з урахуванням специфіки спеціальності, що викликає певний інтерес до дисципліни, розкриває його практичну значущість.

Система сучасної гуманітарної освіти на спеціальностях 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт», реалізується у повсякденній виховній роботі педагогів спрямована на ознайомлення здобувачів освіти з накопиченими світовими культурними знаннями про людське суспільство, місце і соціальне призначення особистості, сутністю культури як світу людини. Важлива функція цієї освіти полягає у вихованні в молоді високих гуманістичних якостей – людяності, толерантності, поваги до людей, людської гідності, культури спілкування, цивілізованого співжиття, а також сприяє становленню прогресивного, культурного, гуманістичного і соціально-економічного розвитку українського суспільства.

Стратегічною метою розвитку спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» визначено впровадження та реалізація перспективної системи фахової підготовки. Одним із надзвичайно важливих елементів цієї системи є підготовка фахових молодших бакалаврів з числа осіб, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень кваліфікованого робітника відповідно з професій 5122 «Кухар», 7433 «Кравець» та 7231 «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів». Це дає можливість забезпечити усвідомлений підхід до вибору своєї майбутньої професійної діяльності, ефективність практичної підготовки, яка гармонійно поєднує виробниче навчання, виробничу, технологічну та переддипломну практики. Крім того, всі види практик здобувачі освіти проходять на одному і тому ж підприємстві (за власним вибором), а потім працевлаштовуються на цих уже освоєних ними робочих місцях чи посадах.

Другим важливим елементом стратегічної мети розвитку спеціальностей є впровадження та реалізація перспективної професійної підготовки, яка ґрунтується на використанні педагогічних інновацій, моніторингу та оновленню робочих програм з дисциплін професійної теоретичної підготовки і приведення їх у відповідність до досягнень сучасної науки, техніки, технологій.

Майбутні фахівці повинні мати ґрунтовні базові знання з природничо-математичних дисциплін в обсязі, необхідному для розуміння і засвоєння професійних дисциплін; застосовувати професійно-профільовані знання з інформаційно-комп'ютерних технологій,

користуватись всіма видами інформаційних джерел, в тому числі і інтернет-ресурсом, щодо новітніх розробок галузевих технологій, обладнання, проводити аналіз набутої інформації, використовувати і впроваджувати набуті знання для генерації нових ідей у виробництво, постійно вчитись і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати інноваційні технології і передовий галузевий досвід.

Для досягнення поставленої мети розвитку спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» необхідно створити умови для:

- забезпечення доступу до здобуття якісної фахової передвищої освіти та мобільності випускників на ринку праці;
- визначення духовних орієнтирів в освіті (самостійності, самодостатності та здатності до самореалізації особистості, її творчої активності тощо);
- підготовки спеціалістів як всебічно розвинених особистостей, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь суспільства та забезпечення сталого розвитку України;
- покращення якості освітніх послуг для підготовки конкурентоспроможних спеціалістів за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра, які відповідають вимогам роботодавців, потребам ринку праці та можливості навчання впродовж життя за принципом рівних можливостей для всіх;
- посилення зв'язку з ринком праці на основі практикоорієнтованого змісту освітніх програм, запровадження інноваційних освітніх технологій, залучення роботодавців до модернізації матеріально-технічної бази;
- запровадження різноманітних форм профорієнтації та кар'єрного консультування здобувачів освіти;
- приведення у відповідність змісту освіти та методики викладання вимогам ринку праці та особистості;
- залучення роботодавців до розроблення робочих програм з дисциплін професійного циклу за компетентісним підходом, організація стажування викладачів, майстрів виробничого навчання та здобувачів освіти на виробництві відповідних галузей;
- підвищення ефективності використання фінансових та матеріально-технічних ресурсів, які залучаються для забезпечення розвитку галузі;
- впровадження державних стандартів нового покоління, національної системи класифікацій, інформаційних технологій та комп'ютеризації освітнього процесу;
- апробація та упровадження нових вітчизняних, європейських освітніх технологій;
- поповнення фонду навчально-методичної літератури з фахових і психолого-педагогічних навчальних дисциплін, методик навчання;
- підготовка фахівців зі сформованою методологічною, дослідницькою, комп'ютерною та інноваційною культурою;
- перехід від авторитарного стилю викладання, орієнтованого на викладача і передачу знань, до демократичної системи навчання;
- моральна та матеріальна підтримка викладачів-новаторів;
- приведення змісту професійної, психолого-педагогічної, методичної, інформаційно-технологічної, практичної та соціально-гуманітарної підготовки викладачів до вимог інформаційно-технологічного суспільства та змін, що відбуваються в ньому у соціально-економічній, духовній та гуманітарній сферах.

Діяльність спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» базується на таких основних принципах професійної освіти:

- відповідність освіти потребами особи, суспільства і держави;
- пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей у підготовці майбутнього фахового молодшого бакалавра;

- цілісність у формуванні особистості фахового молодшого бакалавра як громадянина України;
- гуманістична спрямованість;
- демократизм;
- випереджувальний характер;
- неперервність;
- варіативність;
- інноваційність;
- прозорість і наступність доступу до високоякісної освіти.

Таким чином, подальший розвиток спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» будується на реалізації цілі та головних завдань, дотриманні зазначених принципів фахової передвищої освіти, чіткої структури підготовки фахівців, виконанні вимог різних державних програм і нормативно-правових актів, орієнтації на перспективні напрями та концептуальні положення, визначені у стратегії діяльності спеціальностей.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Зміни, які відбуваються в суспільному житті України, демократичні процеси, інтенсивний розвиток інноваційних технологій ставлять перед фаховою передвищою освітою нові завдання.

Стратегічні цілі подальшого розвитку спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» передбачають насамперед удосконалення якості підготовки фахівців, покращення матеріальної бази, що реалізується через:

- систему методів навчання, яка базується на принципах цілеспрямованості, бінарності — активної безпосередньої участі викладача і здобувача освіти;
- набуття фаховими молодшими бакалаврами глибоких знань та умінь з фундаментальних дисциплін та використання їх в процесі освоєння загальнопрофесійних дисциплін;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність вирішувати спеціалізовані виробничі задачі у професійній діяльності, обґрунтовуючи запропоновані рішення.

Значущою є проблема розширення використання інформаційних засобів у навчанні. З метою підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці здобувачі освіти набувають здатності застосовувати професійно-профільовані знання в практичному використанні інформаційно-комп'ютерних та цифрових технологій. Виведення освітнього процесу на якісно новий рівень зі спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» не можливе без подальшої комп'ютеризації, впровадження Інтернет-технологій, забезпечення мультимедійними засобами для реалізації сучасних технологій навчання, придбання і використання спеціальних комп'ютерних програм для проведення наукових досліджень, реалізації інформаційно-освітніх програм.

Крім того, відповідно до програм та рекомендацій МОН України, важливо і в подальшому на системній основі продовжувати організаційну і науково-методичну роботу щодо підвищення комп'ютерної грамотності викладачів спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт».

Проблема інтеграції інноваційних форм і методів організації навчального процесу в рамках традиційного навчання має бути розв'язана через запровадження у навчальний процес особистісно-орієнтованого підходу до здобувача освіти, технологій саморегульованого навчання та розвивальних технологій фахової передвищої освіти, до яких входять: особистісно-орієнтовані технології (інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги розвитку, розвивальна психодіагностика, самопрезентації), когнітивно-орієнтовані

технології (діалогічні методи навчання, семінари-дискусії, проблемне навчання, когнітивне інструктування, когнітивні карти, інструментально-логічний тренінг, тренінг рефлексії), діяльнісно-орієнтовані технології (підготовка творчих робіт-есе, методи проектів і спрямовуючих текстів, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні дидактичні завдання, імітаційно-ігрове моделювання виробничого процесу тощо). Здобувачеві освіти при цьому відводиться значна роль в активізації навчальної (інтерактивні заняття тощо) та самостійної діяльності. Роль викладача необхідно переорієнтувати на виконання функцій педагогічного менеджера, консультанта, тьютора, радника.

Кожен викладач має чітко уявляти місце своєї дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахового молодшого бакалавра, вміти показати здобувачам освіти її роль у формуванні їх як фахівців, довести до них обсяг даної дисципліни в кредитах та годинах з розшифровкою структури.

На спеціальностях 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» створюються відповідні технічні, методичні та організаційні умови самостійної роботи здобувачів освіти у межах кредитів, що виділені на неї з даної дисципліни. Це можливо лише за умов реорганізації роботи бібліотеки, підготовки друкованих і електронних варіантів методичних посібників, формуванні чіткого графіку навчального процесу.

Щодо методичного забезпечення потрібно:

- дослідити нагальні проблеми навчання і виховання здобувачів освіти в сучасному соціумі;

- забезпечити психологічний супровід освітнього процесу на спеціальностях 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт», психологізацію освітнього процесу на засадах гуманістичної парадигми саморозвитку і самореалізації особистості, її соціалізації в умовах громадянського суспільства;

- підвищення якості організації навчального процесу та виховання майбутнього спеціаліста на підставі: розширення спектру виховних методів, пристосованих до конкретної вікової групи (діалогічні, активні, інтерактивні, групові та індивідуальні тощо); об'єднання здобувачів освіти на основі духовних інтересів, християнської моралі та патріотизму; перешкодження негативного впливу зовнішнього середовища (низькопробних ЗМІ, політичного, ідеологічного, економічного цинізму); реалізації варіативності навчально-виховної системи; утвердження діалогу між різними групами учасників виховного процесу; підтримка діяльності творчих об'єднань здобувачів освіти; участі у соціальній допомозі, волонтерському русі; створення системи психолого-педагогічного впливу на особистість здобувача освіти з метою формування прагнення до здорового способу життя, відповідального батьківства, протидії асоціальним явищам; подальшого розвитку самоврядування здобувачів освіти та розробки нової ефективної моделі його функціонування тощо.

З метою зміцнення демократичних принципів управління спеціальностями 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» бажано передбачити більш широке залучення до цього процесу здобувачів освіти. За участю органів самоврядування здобувачів освіти необхідно у подальшому посилити роботу щодо проведення спортивно-масових заходів зі здобувачами освіти в позанавчальний час та у гуртожитку шляхом активізації спортивно-клубної роботи. Першочерговим завданням у межах посилення виховної роботи на спеціальностях 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» є охоплення здобувачів освіти різними формами інформаційно-освітньої та правої виховної роботи щодо формування здорового способу життя (профілактики вживання алкогольних і тютюнових виробів, наркотичних засобів та психотропних речовин, захворювань на ВІЛ/СНІД і хвороб, що передаються статевим шляхом) тощо.

Слід зазначити, що кадрова проблема закладу освіти залишається достатньо актуальною. Тому потрібна масштабна робота усіх учасників кадрового процесу – від відбору абітурієнта для цільового навчання, до працевлаштування його як фахівця. При цьому головним завданням спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» залишається забезпечення високої якості підготовки майбутніх спеціалістів. Хоча досягти необхідного результату можна лише за умови найтіснішої співпраці усіх сторін, в основі якої мають бути питання:

- моніторингу регіональних потреб у фахових молодших бакалаврах, формування регіонального замовлення, популяризація спеціальностей на рівні органів місцевого самоврядування, підприємств регіону;

- формування сучасного змісту підготовки фахових молодших бакалаврів за рахунок модернізації освітнього простору з урахуванням динамічних техніко-технологічних змін у галузях економіки, запровадженням інноваційних технологій у освітній процес, створенням гнучких траєкторій для опанування новими освітньо-професійними рівнями, затребуваними роботодавцями компетенціями;

- забезпечення баз для проведення виробничої, технологічної та переддипломної практик шляхом складання довгострокових угод з підприємствами, забезпечення здобувачам освіти права вибору підприємства для проходження практик;

- сприяння працевлаштуванню випускників спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» за рахунок тісної співпраці з підприємствами, зміцнення взаємозв'язку з ринком праці, формування ефективних партнерських відносин з приватними підприємствами.

З метою підвищення зацікавленості випускників ЗП(ПТ)О, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень кваліфікованого робітника з професій 5122 «Кухар», 7433 «Кравець», 7231 «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», необхідно проводити популяризацію фахової передвищої освіти. Впровадження фахової передвищої освіти є одним з елементів стратегії державної політики щодо мети сталого розвитку України. Економічне зростання держави, перехід на новий технологічний уклад запровадження раціональних моделей споживання і виробництва вимагають від суспільства забезпечення якісної освіти та можливості навчання впродовж життя.

Фахова передвища освіта надає всі можливості підготувати фахівця, озброєного знаннями з природничо-математичних наук, ґрунтовними професійними знаннями та вміннями, що сприяє швидкому входженню його у виробництво нового типу із сучасним новітнім обладнанням та технологіями. Здобувачі освіти за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра — це нове покоління спеціалістів, які повинні бути конкурентоспроможними, стабільно задовольняти ринок праці та потреби особистості у професійній реалізації.

У фінансово-господарській діяльності робота спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» повинна бути спрямована на впровадження прогресивних форм господарювання, праці та її оплати, ефективного використання бюджетних ресурсів щодо здійснення першочергових соціальних видатків (заробітна плата працівників, відпочинок тощо), модернізацію виробництва і розвиток соціальної інфраструктури.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Згідно з чинними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України пріоритетними напрямками подальшого розвитку та удосконалення системи підготовки фахівців зі спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт» на період до 2030 року є:

- модернізація та оновлення матеріально-технічної бази як за рахунок бюджетних надходжень, так і за рахунок приватних інвестицій;
- удосконалення освітньої діяльності за рахунок системної модернізації комп'ютерної мережі відповідно до світових стандартів (електронні посібники, довідковий матеріал, методичні розробки, тестування знань здобувачів освіти, дистанційне навчання, консультації тощо); підвищення кваліфікації, рівня комп'ютерної грамотності викладачів, майстрів виробничого навчання, забезпечення їх постійного професійного росту;
- забезпечення функціонування внутрішньої системи забезпечення якості фахової передвищої освіти та системи зовнішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти;
- розроблення, оновлення існуючих стандартів фахової передвищої освіти за компетентісним підходом;
- розроблення дистанційних курсів та навчальних матеріалів за спеціальностями, підручників і навчальних посібників за оновленими стандартами освіти;
- розроблення нових, модернізація існуючих навчальних програм на основі національних та міжнародних успішних практик;
- зміцнення та посилення взаємозв'язку фахової передвищої освіти з ринком праці, формування ефективних партнерських відносин з підприємствами різних типів власності, прогнозування потреб ринку праці у фахових молодших бакалаврах зі спеціальностей 181 «Харчові технології», 182 «Технології легкої промисловості», 274 «Автомобільний транспорт»; формування регіонального замовлення на підготовку кадрів на основі аналізу стану ринку праці;
- створення достатніх умов для становлення здобувачів фахової передвищої освіти як всебічно розвинених особистостей, формування у них ціннісних орієнтацій, необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству задля реалізації власного потенціалу та забезпечення сталого розвитку України;
- формування потенціалу викладачів та спроможності закладів фахової передвищої освіти щодо налагодження міжнародних зв'язків, участі у міжнародних програмах та проєктах задля розвитку інновацій, вивчення та обміну досвідом та успішними практиками.